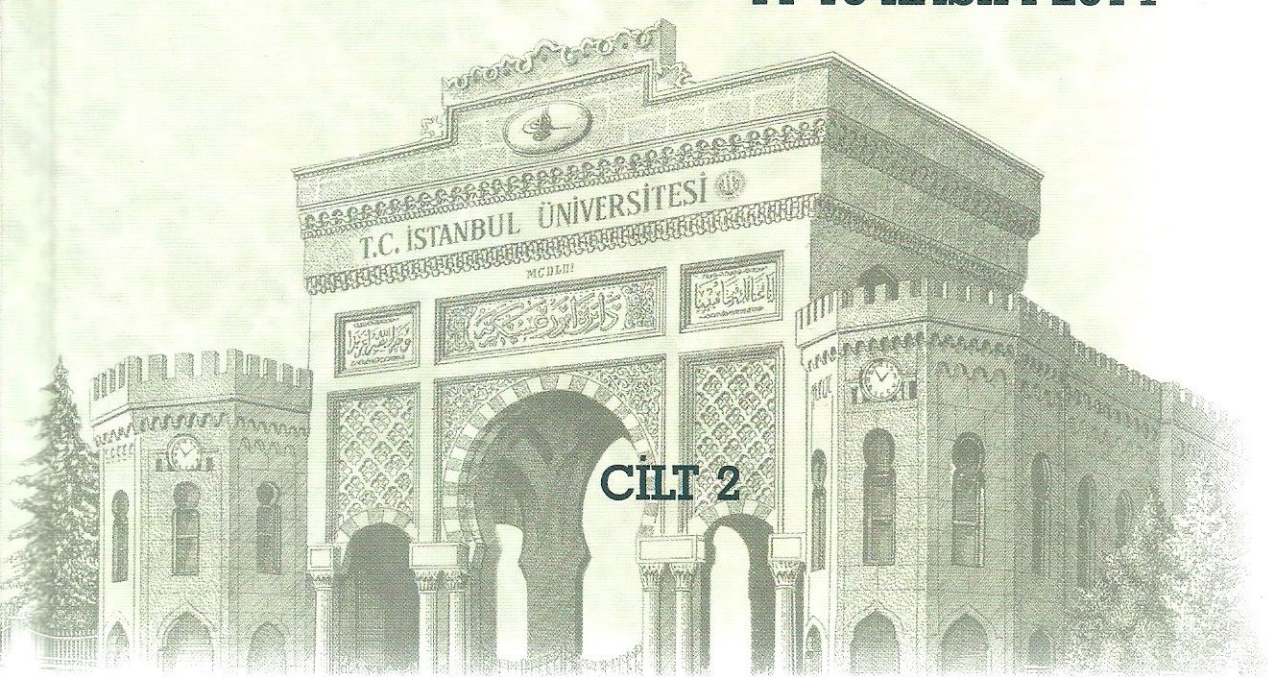
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

XI. MİLLİ TÜRKOLOJİ KONGRESİ

BİLDİRİLERİ

11-13 KASIM 2014

CİLT 2

XI. Milli Türkoloji Kongresi

Bildirileri

11-13 KASIM 2014

Cilt 2

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR DAİRE BAŞKANLIĞI
KÜLTÜREL ETKİNLİKLER MÜDÜRLÜĞÜ

XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildiri Kitabı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Adına Sahibi
Kültür Daire Başkanı
Abdurrahman ŞEN

Genel Yayın Yönetmeni
İsmet GÜLEN

Yayın Koordinatörü
Murat ARSLAN

Yayına Hazırlayan
Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN

Editörler
Doç. Dr. Sinan ÇİTÇİ
Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL
Yrd. Doç. Dr. Kadriye Figen VARDAR
Öğr. Gör. Dr. Fatma Meliha ŞEN
Arş. Gör. Selim AHMETOĞLU
Arş. Gör. Filiz FERHATOĞLU
Arş. Gör. Harun KORKMAZ
Arş. Gör. Yusuf ÜNAL
Arş. Gör. Berker KESKİN
Arş. Gör. Uğur TUNCEL
Ferudun AY
Recai DEMİR

Grafik Tasarım
Ferhat ACAR

Baskı - Cilt
Pelikan Basım
Tel: 0212 613 79 55

Baskı Tarihi
Ağustos 2015-İstanbul

Organizasyon
Kültür A.Ş.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü
19 Mayıs Mah. Aytekin Kotil Cad. İBB Ek Hizmet Binası No:8/A Kat:6 Şişli/İstanbul - 02123126300

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

KONGRE KURULLARI

ONUR KURULU

Prof. Dr. Mustafa İSEN
Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ
Prof. Dr. Abdullah UÇMAN
Prof. Dr. Mehmet SARAY
Prof. Dr. Abdülkadir DONUK
Prof. Dr. Gülçin ÇANDARLIOĞLU
Prof. Dr. İsembike TOGAN
Prof. Dr. Kemal ERARSLAN
Prof. Dr. Mertol TULUM
Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA
Prof. Dr. Musa DUMAN
Prof. Dr. Kemal YAVUZ
Prof. Dr. Hayati DEVELİ
Prof. Dr. Semavi EYİCE
Prof. Dr. Nurhan ATASOY
Prof. Dr. Ara ALTUN

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Hayati DEVELİ (Yunus Emre Enstitüsü Başkanı)
Prof. Dr. M. Metin HÜLAGU (Türk Tarih Kurumu Başkanı)
Prof. Dr. Mehmet Ali BEYHAN (Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı)
Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN (Türk Dil Kurumu Başkanı)
Prof. Dr. Derya ÖRS (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı)
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN (Edebiyat Fakültesi Dekanı)
Abdurrahman ŞEN (Kültür Daire Başkanı)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Yunus SÖYLET (İstanbul Üniversitesi Rektörü)
Prof. Dr. Mahmut AK (İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı)
Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü)
Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdür Yardımcısı)
Yrd. Doç. Dr. Cemal AKSU (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdür Yardımcısı)
Doç. Dr. Abid Nazar MAHDUM (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi)
Doç. Dr. İbrahim ÇEŞMELİ (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi)
Yrd. Doç. Dr. Ayna ASKEROĞLU ARSLAN (Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi)

YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN (Kongre Başkanı)
Yrd. Doç. Dr. Ömer KUL (Kongre Genel Sekreteri)
Doç. Dr. Abid Nazar MAHDUM
Doç. Dr. İbrahim ÇEŞMELİ
Yrd. Doç. Dr. Cemal AKSU
Yrd. Doç. Dr. Ayna ASKEROĞLU ARSLAN
Yrd. Doç. Dr. Ramazan BALCI
Yrd. Doç. Dr. Sinan ÇİTÇİ
Yrd. Doç. Dr. Kadriye Figen VARDAR
Öğr. Gör. Dr. Fatma Meliha ŞEN

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN
Prof. Dr. Şükrü Haluk AKALIN
Prof. Dr. Yavuz AKPINAR
Prof. Dr. Engin AKYÜREK
Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH
Prof. Dr. Gülşen SEYHAN ALIŞIK
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ
Prof. Dr. Ali ARSLAN
Prof. Dr. Nurhan ATASOY
Prof. Dr. Mahir AYDIN
Prof. Dr. Halil BAL
Prof. Dr. Ömür CEYLAN
Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER
Prof. Dr. Ali Şükrü ÇORUK
Prof. Dr. Muhammet Nur DOĞAN
Prof. Dr. Musa DUMAN
Prof. Dr. Cezmi ERASLAN
Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN
Prof. Dr. Abdullah GÜNDOĞDU
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Prof. Dr. Mehmet ÖLMEZ
Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ

Prof. Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR
Prof. Dr. Baha TANMAN
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL
Prof. Dr. Arzu TOZDUMAN TERZİ
Prof. Dr. Fikret TURAN
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN
Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Prof. Dr. Mualla UYDU YÜCEL
Prof. Dr. Ömer ZÜLFE
Doç. Dr. Enfel DOĞAN
Doç. Dr. Şevket DÖNMEZ
Doç. Dr. Abdülkadir EMEKSİZ
Doç. Dr. Ahmet Kamil GÖREN
Doç. Dr. Osman KARATAY
Doç. Dr. Murat A. KARAVELİOĞLU
Doç. Dr. İsmail MANGALTEPE
Doç. Dr. Tarkan OKÇUOĞLU
Doç. Dr. Cihan PİYADEOĞLU
Doç. Dr. Fatih M. SANCAKTAR
Doç. Dr. Ersin TERES
Doç. Dr. Hatice TÖREN
Doç. Dr. İsmail TÜRKOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Eralp ALIŞIK
Yrd. Doç. Dr. Belgin DEMİRSAR ARLI
Yrd. Doç. Dr. Gülberk BİLECİK
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Emine NAZA DÖNMEZ
Yrd. Doç. Dr. Feryal KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI
Yrd. Doç. Dr. Mehmet SAMSAKÇI
Yrd. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR
Yrd. Doç. Dr. Metin ÜNVER

KONGRE SEKRETARYASI

Arş. Gör. Selim AHMETOĞLU

Arş. Gör. Filiz FERHATOĞLU

Arş. Gör. Harun KORKMAZ

Arş. Gör. Müslüm YILMAZ

Arş. Gör. Yusuf ÜNAL

Arş. Gör. Dr. Hande GÜNÖZÜ

İçindekiler

Abdullah GÜNDOĞDU	Türkmenler ve Türkmen Adı Üzerine Yeni Görüşler Türkmenler Türgişler Miydi? New Remarks on the Turcomans and on the Name of 'Turcoman' Were Turcomans Turgesh?	17-33
Ahmet TAŞAĞIL	Töles Boylarının Oynadığı Tarihi Roller Hakkında Yeni Değerlendirmeler New Considerations on the Historical Roles the Toles Tribes Played	35-46
A. Merthan DÜNDAR	Siyaset, İstihbarat ve Bilim: Japonya'daki Türkoloji Çalışmaları Üzerine Bazı Düşünceler Politics, Intelligence and Science: Some Considerations on the Turkology Studies in Japan	47-54
Alper ALP	Ceditçi Aydınlara Göre Rusya Müslümanlarının Toplumsal Sorunları Social Problems of Russia Muslims from the Point of Jadidist Intellectuals	55-66
Cihan PİYADEOĞLU	Gazneliler ve Büyük Selçuklular'da Filin Kullanılmasına Dair Bazı Tespitler Some Notes on the Use of Elephants in Ghaznavids and Great Seljuks	67-90
Cihat AYDOĞMUŞOĞLU	Târih-i Kızılbâşân Adlı Anonim Esere Göre Safevi Çağı Türkmen Aşiretleri Turcoman Tribes in the Safavid Era According to an Anonym Source: Târikh-i Qizilbâshân	91-100
Coşkun YILMAZ	Osmanlı Siyasi Düşüncesinde Kânûn-ı Kadîm Kanun-i Kadim in the Ottoman Political Thought	101-117
Dinçer KOÇ	XIX. Yüzyılın Başında Hokand Hanlığında Bir Rus Mütercim: Filipp Nazarov A Russian Translator in Hokand Kaganate in The Beginning of XIXth Century: Filipp Nazarov	119-134
Dündar ALİKILIÇ- Malik YILMAZ	Türkiye-Polonya İlişkilerinde Arşiv Malzemesinin Değerlendirilmesi ve Tespiti Evaluation and Discovery of Archive Materials in The Relations of Turkey and Poland	135-146
Emine KISIKLI	Çelebi Cihan Efendi'nin Bahçesaray'daki Kültür Kurumlarını Açış Konuşması	

Erkan GÖKSU	The Opening Speech Delivered by Chalabi Cihan Afandi for the Culture Instutes in Bahcesaray	147-158
	Çift Başlı Kartalın Selçuklular Döneminde Kullanımına Dair Bir Değerlendirme An Assessment About the Usage of Double-Headed Eagle in the Era of Seljuks	159-179
Eyüp KUL	Osmanlı Coğrafyasında Nezaret Uygulamasına Bir Örnek: Üsküp Nezareti The Ministry of Skopje (Uskup Nezareti): As an Example of the Application of the Ministry Sytem in the Ottoman Domain	181-195
Gözde SAZAK	Ermitage Devlet Müzesinde Yer Alan Bazı Türk Eserleri ve Bu Eserleri Koruyanlar Some Turkish Artifact in Hermitage State Museum and Their Keepers	197-208
Hasan DEMİROĞLU	Sibirya'da Çarlık Rusyası'nın Yayılmacı Siyaseti ve Rus Sömürgeciliği (19.-20. Asır) The Expansionist Policy of Tsardom Russia and Russian Colonialism in Siberia (19th–20th Centuries)	209-222
Hayrunnisa ALAN	Timurlu Kurumu Olarak Nüvisendegân-ı Tacik (Vezirlik) The Office of Nuvisendegân-Tacik (Vizierate) as a Timurids State Institution	223-243
İbrahim TELLİOĞLU	Trabzon Rum Devleti Tarihi'nin Taksimi Meselesi Üzerine Upon the Issue of the Categorisation of the History of Trabzon Greek State	245-257
İlyas TOPSAKAL	Rusya'da Yapılan Sibirya Çalışmaları Üzerine Notlar Notes on the Siberian Studies in Russia	259-281
İsmail TÜRKOĞLU	Kazan ve Bakü Arasında Bir Tarihçi: Aziz Ubeydullin A Historian Between Kazan and Baku: Aziz Ubeydullin	283-295
Kenan Ziya TAŞ	Mete'nin (Tatung-Fu) Çin Sındığı Savaşı Mete's (Tatung Fu) Campaign Against the Han Dynasty of China: The Campaign of "Cin Sindigi"	297-307
Mehmet OKUR	Halkevleri'nin Türk Kültürünün Araştırılması, Arşivlenmesi ve Öğretilmesine Dair Çalışmaları (1932-1951) Works of Halkevleri Relating to Investigation, Archive and Teach of Turkish Culture (1932-1951)	309-330

Mehmet TEZCAN	Halaç Türkleri ve Halaçlar Üzerine Yeni Çalışmalar The Khalach Turks and Some New Studies on the Khalach	331-361
Melek ÇOLAK	Macar Arşiv Belgelerinin Işığında Türkolog Vámbéry'nin Orta Asya Seyahati ve Yol Arkadaşı Molla İshak Üzerine Düşünceler In Light of Hungarian Archive Documents, Thoughts About Middle East Travel of Turcologist Vámbéry and His Fellow Traveler Molla İshak	363-389
Melek ÖKSÜZ	"Trabzon'un Düşüşü" Adlı Dokümanter Film Işığında Trabzon'da Rus İşgalinin Düşündürdükleri Some Remarks on the Russian Occupation of Trabzon Based on the Documentary of "The Fall of Trabzon"	391-414
Meryem GÜRBÜZ	Savaşlarda Sivillerin Ahvâli Selçuklular Devri Situation and Conditions of Civilians in the War Seljukion Period	415-426
Mustafa S. KÜÇÜKAŞCI	Osmanlı Döneminde Yazılan Mekke Tarihlerinin Türk Tarihi Bakımından Değerine Dair About the Mecca Histories in the Time of Ottomans and Their Importance for Turkish History	427-438
Mustafa ŞAHİN	Orta Çağ'da Bir Yolsuzluk Soruşturması Örneği A Sample of Malpractice Investigation in the Middle Ages	439-456
Nadejda Oynotkinova ROMANOVNA	Sibirya Halklarının Dil ve Folklor Araştırmalarında «Sibirya ve Uzak Doğu Halkların Folklor Anıtları» Akademik Dizisinin Rolü The Role of an Academic Project "The Folklore Monuments of Siberian and far Eastern Peoples" in the Studies of Language and Folklore of Siberian Peoples	457-465
Nahide ŞİMŞİR	Kazak Kadınları İle İlgili Önemli Bir Yayın: "Kazakistan Kadınları Dergisi" A Significant Publication About Kazakh Women: The Journal of Kazakhistan Women	467-490
Okan YEŞİLOT-Elif ÇALIŞKAN	Tarihi ve Uluslararası İlişkiler Açısından Kırım Crimea in Perspectives of History and International Relations	491-508
Osman G. ÖZGÜDENLİ	Hârezmşâh Hükümdarlarına Aitfarsça Şiirler Persian Poems of Khwārizmshāh Rulers	509-532
Ömer KUL	Guo-Min-Dang İdaresi Döneminde Doğu Türkistan Kazaklarının Durumu (1911-1949)	

	The Situation of Kazakhs During the Reign of Guo-Min-Dang in East Turkestan (1911-1949)	533-547
Rinaldo MARMARA	Vatikan Gizli Arşiv ve Kütüphanesi'nde Türk Tarihi ile İlgili Belge ve Eserler The Historical Sources on Turkish History in the Vatican Secret Archive and Library	549-555
Saadettin Yağmur GÖMEÇ	Eski Türklerde Ekonomik Hayat The Economic Life in Old Turks	557-585
Sebahattin ŞİMŞİR	Türkistan Ulayetinin Gazetesi (1870 -1882) The Newspaper of Türkistan: Ulayetinin (1870-1882)	587-594
Selim AHMETOĞLU	Osmanlı Topraklarında Sürgün Bir Gaspıralı A Gaspirinski as an Exile in the Ottoman Lands	595-606
Turhan KAÇAR	Iordanes'in Catalauni Savaşı Anlatısı Üzerine Bir İnceleme A Study on the Narrative of the Battle of Catalauni in Iordanes	607-620
Yücel NAMAL	Macar Türkolog Gyula Mészáros ve Türkiye'deki Çalışmaları Hungarian Turcologist Gyula Mészáros and His Works in Turkey	621-653
Alimcan İNAYET	"Oniki Makam" Adı Üzerine On the Name of "12 Makam"	654-666
Bekir Şahin BALOĞLU	Dinî Türk Mûsikîsi Beste Türlerinden Durak A Composition Genre in Turkish Religious Music: Durak	667-673
Harun KORKMAZ	Yazma Güfte Mecmuaları ve Osmanlı Musikisi Tarihi Bakımından Ehemmiyeti Manuscript Lyric Codices and Their Importance for Ottoman Music History	675-680
Hüseyin KIYAK	Haşim Bey Mecmuası: Birinci ve İkinci Baskının Mukayesesi Haşim Bey Lyrics Book: Comparison of the First and Second Edition	681-745
Demet ÇELİK	Anadolu'da Paleolitik Beslenme Palaeolithic Diet in Anatolia	747-764
İlona BAYTAR	Bir Saray Atölyesi: Tamirhane-i Hümâyûn One of the Palace Workshop: Tamirhane-i Hümâyun	765-780
Mehmet Emin YILMAZ	Macaristan'da Gâzi Kasım Paşa Camii Restitüsyon Denemesi	

	The Mosque of Ghazi Kasim Pasha Restitution Attempt in Hungary	781-797
Özlem İLBAN	Saray Değil Kışla: Abdülmecid Dönemi Asâkir-i Nizâmiye-i Şâhâne Ordusu Kışlaları A Barrack not a Palace: The Military Barracks of the Asâkir-i Nizâmiye-i Şâhâne Army in the Era of Abdülmecid	799-809
Cengiz ALYILMAZ	Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Bağlamında Türkiyat Araştırmaları Enstitülerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri	811-821
Gülşen SEYHAN ALIŞIK	Bir Asrın Ardından Türkiyat [Araştırmaları] Enstitüsü (1924-2014) Institute of Turkic Studies After a Century (1924-2014)	823-831
Metin EKİCİ	Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü	833-847
Ömer ÇAKIR	11. Milli Türkoloji Kongresi'nin Kapanış Oturumunda "Türkiyat Enstitüleri Sorunlar ve Çözüm Önerileri"ne Dair Bazı Tespitler ve Teklifler	849-856
Yunus KOÇ	Türkiyat Enstitülerinin Dünü, Bugünü ve Geleceği	857-863

Türkiye-Polonya İlişkilerinde Arşiv Malzemesinin Değerlendirilmesi ve Tespiti

Dündar ALİKILIÇ* - Malik YILMAZ**

Özet

14. yüzyılda başlayan Türk-Polonya ilişkileri özellikle MohaçSavaşı'ndan sonra artarak devam etmiştir. Osmanlıların Batı'ya doğru ilerleyişinde Macaristan'ın fethiyle birlikte komşu olan iki ülke münasebetleri artarak devam etmiştir. Bu karşılaşmalarda oluşan bir kültür etkileşimi ve beraberinde getirdiği arşiv malzemesi bugün gerektiği gibi bilinmemektedir. İki ülke arasındaki ilişkiler sadece yazılı belgelerle değil, çeşitli materyallerle de gün yüzüne çıkarılmalı ve değerlendirilmelidir. Bu bildiride, Osmanlı-Leh ilişkileriyle oluşan ortak arşiv malzemesinin değerlendirilmesinin ve tespitinin sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Polonya, arşiv belgesi, milletler arası ilişkiler

*Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, dalikilic@yahoo.com

**Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, malik.yilmaz@atauni.edu.tr

Evaluation and Discovery of Archive Materlals in The Relations of Turkey and Poland

Abstract

Starting in the 14th century, the relations between Turkey and Poland have increased especially after the Battle of Mohács. Along with the Ottoman march to the west bringing the conquest of Hungary, the two countries became neighbours and their relations continued to increase. The cultural interaction of these encounters and the archive materials that come along with the mare not known as they should be today. Not only written documents but various other materials between these two countries should be brought to light and evaluated. In this study, the evaluation and discovery of archive materials that were produced from the Ottoman and Polish relations were targeted.

Keywords: Ottoman Empire, Poland, Archive File, International Relations

I. Polonya'daki Türkiye İle İlgili Arşiv Materyali

Osmanlıların Vilayet-i Leh adını verdikleri düzlükler ülkesi[1]Polonya ile ilişkiler 1414'te I. Mehmed döneminde başladı[2]. Bu dönem Lehistan'taki "İstikrar Konseyi 1414-1418" ile aynı zamana rastlamaktadır. XV. yüzyılda Polonya Avrupa'nın büyük devletlerinden biriydi ve Osmanlı Devleti'nin tanıdığı ilk devletlerdendi. Polonya Cumhuriyeti, XV. yüzyıl başında bir Balkan İmparatorluğu haline gelen ve Orta Avrupa'ya doğru ilerleyen Osmanlılarla çatışmaya girmek durumunda kaldı. Yüzyılların akışı içinde bu iki güç; Varna, Niğbolu gibi savaş meydanlarında karşılaşmanın dışında, canlı bir ticari ve kültürel alışverişin de içine girdiler. Her iki ulusun hayatında maddi kültür unsurları, kıyafetler, hatta günlük hayatta görülen bazı moda ürünleri ve araçlar kadar, her iki dilde görülen ödünç kelimeler de bu alışverişin en önemli örnekleridir.[3]

Lehler 1444 yılında Varna Savaşı'nda Macarlar ile birlikte Türklere yenilmişlerdir. II. Bayezid 1485'te Kili ve Akkerman'ı alarak, Lehistan'a karşı girişeceği sefer

1 Erdoğan Akkan, "Polonya, Fizikî ve Beşeri Coğrafya", DİA, c. XXXIV, İstanbul 2007, s. 308.

2 Kemal Beydilli, "Polonya, Polonya-Osmanlı İlişkileri, DİA, c. XXXIV, s. 310.

3 İlber Ortaylı, "Avrupa'nın Ortasında 600 Yıllık Müttefik" Atlas Tarih, İstanbul 2014, S. 25, s. 24.

için üs yapmıştır. II. Bayezid ile Polonya Kralı arasında ilk antlaşma 1490'da yapılmış; bu ilk antlaşma Boğdan meselesinin çözümlenmesi bakımından önemli olmuştur[4].Mohaç Savaşı'nda Macarları destekleyen Polonya, 1532 tarihinde Osmanlı Devleti ile bir antlaşma daha yapmış; bu antlaşmaya göre Osmanlı Devleti, Kırım Hanlığı ve Boğdan Voyvodalığı üzerinden Polonya topraklarına saldırmamayı taahhüt etmiştir. Ancak Kazak, Kırım ve Boğdan meseleleri yüzünden Osmanlı-Polonya münasebetleri sık sık bozulmuştur. 16.yüzyılda kuşkusuz, Osmanlı gücü Avrupa Devletler Sistemi'nin işleyişinde üstün bir rol oynamaktaydı. Mesela, Lehistan'a bir kral seçme sorunu ortaya çıktığında (1573) Rusya ve Habsburglara karşı Osmanlı kendi namzedini (Fransa krallık ailesinde Henri'yi) Lehistan tahtına oturtacaktır.[5]1621'de II. Osman'ın ardından, IV. Mehmed 1672 ve 1677'de iki defa Lehistan'a sefer düzenlemiş; birincisinde Kamaniçe'yi, ikincisinde Podolya ve Ukrayna'yı hâkimiyeti altına almıştır. Ancak II. Viyana kuşatması başarısızlıkla sonuçlanınca, Karlofça Antlaşması uyarınca Ukrayna ve Podolya eyaletleri tekrar Polonya'ya geri verilmiştir. 1763'te Rusya'nın Polonya'ya asker göndermesi üzerine, 1768'de Polonyalı milliyetçiler Rus saldırılarına karşı ayaklanmışlar; Bar şehrinde toplanarak, Osmanlı Devleti'nden yardım istemişlerdir"[6]. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ve 1772'de Polonya'nın Avusturya-Rusya ve Prusya arasındaki taksimine kadar dört yüz küsur yıllık bir süreçte ilişkiler hep süregelmiştir. Lehistan bundan sonra iki defa taksime uğramış ve Avrupa tarihinden silinmiştir. Fransa ve Viyana İhtilalleri esnasında Macar mülteciler ile birlikte Leh mültecileri de Osmanlı Devleti'ne sığınmışlardır. Rusya'nın tehdit ve ısrarlarına rağmen, Osmanlı Devleti Leh mültecileri teslim etmemiştir.1849 yılında Macaristan'daki ayaklanmadan sonra bazı Macar ve müttefiki Polonyalı subaylar Türkiye'ye sığındı. Osmanlı tebaasına geçen ve aralarında Josef Bem (Murad Paşa), Czaikowski (Sadık Paşa),Kossielski (Sefer Paşa) gibi ünlü generallerin bulunduğu bu Polonyalı mülteci subaylar, Osmanlı'nın Tanzimat asrındaki modernleşmesine hizmette bulundular. Buna ilaveten iki ülke sınırlarının olmadığı II. Abdülhamid döneminde Polonya'daki Müslümanlara yardımlarda bulunulmuş,

4 Osmanlı-Polonya ilişkilerine dair bazı arşiv malzemesi özel müze-arşiv koleksiyonlarında bulunmaktadır. Bunlardan bazıları İstanbul'daki Sakıp Sabancı Müzesinde sergilenmektedir. Ayrıca Varşova Merkez Arşivi'nde 1489-1538 yılları arasında İtalyanca yazılmış 19 belge; II Bayezıd adına Latince yazılmış 3 ahidname vardır. Bazı belgeler İtalyanca olup bu döneme ait 30 adet belge bulunmaktadır.

5 Halil İnalcık, Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı, İstanbul 2012, s. 150

6 İsmet Binark, "Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivinin Önemi", Ankara, 1996, s. 11-12.

ilişkiler sıcak tutulmuştur[7]. Bu yıl ise (2014) Polonya-Türkiye münasebetlerinin 600. yılı anılmaktadır.

Osmanlı-Leh ilişkileri siyasi anlamda başlamış olsa da, iki ülke arasındaki kültürel faaliyetlerin yoğun olmasından ötürü bundan da bahsetmek gereklidir. Türk ve Polonya halklarını birbirine bağlayan tarihî olaylar ve kayıtlar mevcuttur[8].Yüzyılların siyasi ve kültürel ilişkilerinin beraberinde getirdiği bu birikim en bariz şekilde iki toplum arasındaki arşiv materyalinde ortaya çıkmaktadır. Yapılan antlaşmalar, yazışmalar, savaşlarda elde edilen malzemeler ve her iki toplumun kültür mirasını oluşturan kitaplar ve arşiv belgeleri bugün gerektiği gibi bilinmemekte hatta tespiti noktasında da eksiklerinin olduğu görülmektedir. Bunun en bariz örneği yakın bir zamanda tespit edilen Sultan Abdülaziz'in tablolarının eskizlerinin Polonya'daki Krakov Ulusal Müzesi'nde tespit edilmesidir.

Sanata olan ilgisi, sevgisi ve yeteneğiyle bilinen Sultan Abdülaziz (1830-1876)9 şehzadeyken Gves ve Schranz gibi sanatçılardan resim dersleri almış, padişah olduğunda da Fransız Guillement, Polonyalı Chlebowski ve Rus Ayvazovski gibi sanatçılara Osmanlı'nın kahramanlığını anlatan savaş kompozisyonları sipariş etmiştir. 1865 yılında saray ressamlığına getirilen Polonyalı ressam Stanislaw Chlebowski, Dolmabahçe Sarayı'ndaki atölyesinde çalışırken, Sultan Abdülaziz de çoğu zaman yanında bulunuyordu hatta bazı kompozisyonların eskizlerini o **çiziyordu; fakat** sanata böylesine düşkün olan padişaha ait imzalı hiçbir yağlıboya eser ya da desen ülkemiz müzelerinde mevcut değil. Sadece Harbiye'deki Askerî Müze'de bir eskizi bulunmaktadır.

Dolmabahçe Sanat Galerisi'nde 5 Ekim 2013 tarihinde açılan "Eskizlerden Yağlıboyalara Ressam Sultan Abdülaziz" sergisi ise Türk resim tarihi açısından yepyeni bir iddiayı gündeme getirmiştir. Sergide, Sultan Abdülaziz'in kuvvetli ihtimalle elinden çıktığı iddia edilen 12 yağlıboya tablo sergilendi. Bu iddianın kaynağı ise halen Polonya'daki Krakov Ulusal Müzesi'nin sahip olduğu, bizzat padişahın çizdiği 67 desen ve ona ait üç sayfalık el yazısıdır. Sergide, yayınlanma ve sergileme hakkı altı ay önce Krakov Ulusal Müzesi'nden satın alınan bu desenlerle birlikte, 12 tablo karşılaştırılmıştır[10].

7 Dariusz Kolodziejezk, "1795'e Kadar Osmanlı- Leh İlişkilerinin Karakteri Üzerine Bazı Tespitler", Türkler c.IX, Ankara, 2002, s. 680.

8 Cevdet Küçük "Abdülaziz", DİA, c.I. İstanbul 1998, s. 179

9 Kemal Beydilli, "Polonya, Ülkede İslamiyet ve Şarkiyat Araştırmalar", DİA., XXXIV, s. 318.

10 22.11.2013, http://www.zaman.com.tr/newsDetail

Bu desenlerin Polonya'ya nasıl gittiğinin ve bugüne kadar niçin haberdar olamadığımızın hikâyesi ise çok daha hazindir, Chlebowski, ülkesine dönerken Sultan ona, "Ressam Sultan Abdülaziz/15" adlı desen defterini hediye ediyor. Defterlerde Sultan Abdülaziz'in elinden çıkan 67 çizim ile birlikte, üç sayfalık el yazısı ve elinden çıkan 67 çizim ile birlikte, üç sayfalık el yazısı ve defterin başında eserlerin ona ait olduğunu teyit eden iki mektup mevcut. 1994'e kadar Chlebowski'nin ailesinde kalan bu defter, daha sonra başkalarının eline geçiyor, nihayetinde 1971'de Krakov Ulusal Müzesi tarafından satın alınıyor. Sultan'ın ressamlığından ve defterden bahseden ilk yayın ise 1910 ile 1914 yılları arasında yayınlanan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi. O yıllardan bugüne kadar, 67 desenden hiç kimse, hiçbir yayın bahsetmiyor[11].

Bir diğer ortak **arşiv** materyalide çok az bilinen Biblioteka Czartoryskich'dir. Osmanlı-Lehistan araştırmaları için çok değerli bir arşiv olan Czartoryski'ler ailesi mensuplarından Prens Adam Kazimierz Czartoryski ve eşi Flemminglerden Izabela Czartoryska tarafından XVIII. yüzyıl sonu XIX. yüzyıl başlarında kurulan vakıf bünyesinde oluşturulmuştur. Arşiv ve kütüphanede bir kısım devlet evrakı satın alınarak özel koleksiyon şeklinde saklanmasının yanında bazı koleksiyon ve kitap dostlarının bağışlarıyla kütüphane, zengin bir dermeye sahip olmuştur. 1830 yılında yapılan bir sayımda 7.000 kitap ve 3.000 elyazması olduğu tespit edilmiştir. Ancak 1831'de Polonya'da Rus hegemonyasına karşı patlak veren Kasım Ayaklanması dolayısıyla buradaki eserler, Sienna, Kornik ve Paris'e gönderilerek kurtarılmıştır. Çeşitli şehirlere dağıtılan arşiv malzemeleri ve kitaplar ancak Krakov'a 1876'da getirilmiştir. Polonya'nın çeşitli dönemlerine ışık tutan buradaki koleksiyon malzemeleri, araştırmacılara II. Dünya Savaşı'na kadar kesintisiz olarak hizmet vermiştir. Ancak kütüphane, Krakow'daki Alman işgali esnasında kapatılmış, hatta kısmen de zarar görmüştür. Şu an hizmet verdiği binaya taşınması ise 1961 senesinde olmuştur[12].

Bu arşivde Polonya tarihinin dışında Türk tarihi ile ilgili Osmanlıca birçok arşiv malzemesi bulunmaktadır. Orijinal name-i hümayunlardan sadrazamların ve Kırım Hanlarının mektuplarına ve Osmanlı-Leh elçilerine dair birçok önemli evrak bulunmakla birlikte, bunun dışında ilginç Osmanlıca kaligrafik notlara ve şiirlere de rastlanılmaktadır. Kanunî Sultan Süleyman dönemine dek gidebilen vesikalar

11 Bahtiyar, Arslan "Zafer Tablolarının Ressamı Sultan Abdülaziz'dir" Türk Edebiyatı, S. 481, İstanbul, 2013, s. 52.

12 Hacer Topaktaş,"Lehistan'dan Polonya'ya: Polonya Tarih Yazımında Türkler ve Türkiye", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, S. 15, İstanbul 2010, s. 537-590.

başta Osmanlı siyasî, diplomatik, ticarî ve kültürel hazine mahiyetindedir. Zira Türkiye'deki arşivlerde yer almayan fakat burada bulunan evraklar, Osmanlı tarihi yazımında birçok boşluğu doldurup, tarihe yeni boyutlar katabilecek olması bakımından önem taşır.

Burada yer alan belgeler içerisinde Osmanlıca olmasa da Osmanlı Devleti, Lehçe belgelerde geçen adıyla "Türkiye", Macaristan ve Lehistan arasında 16. yüzyıl başları gibi erken dönemlerde yapılan savaşlar, Türkiye'ye karşı oluşturulacak ittifaklar ve gelip giden elçilerle ilgili Latince, Lehçe vs. dillerde belgeler mevcuttur. Ayrıca 17. yüzyılda Lehistan'a yönelik gerçekleştirilen Hotin Savaşı (1621) ve akabinde gelen Leh elçisi Zbaraski ile ilgili vesikalar vardır. Yine 17. yüzyılda İstanbul'a gelen diğer elçilerin sefaretnameleri, elçilikleriyle ilgili notlar, yazışmalar ve II. Viyana Kuşatmasına dair evrakların bir kısmı buradadır.

Biblioteka Czartoryskich'te bulunan belgelerden 18. yüzyıla dair olanların içerisinde erken dönemlere nispeten daha fazla Osmanlıca belge yer almaktadır. Yüzyılın başlarından itibaren Lehistan'a gönderilen Osmanlı elçileriyle ilgili birçok Osmanlıca yazışma burada muhafaza edilmektedir. Osmanlı sultanlarının tahta çıkışları münasebetiyle Lehistan'a gönderilen elçilerin Leh krallarına getirdiği name-i hümayunlar mezkûr arşivde yer almakla birlikte, korunma şartlarının uygun olmadığı tespit edilmiştir[13].

Bunların dışında Osmanlı Türkçesi sayısız evrakın derli toplu bir kataloğu olmaması sebebiyle tam olarak hangi konuda, ne kadar malzeme var bilinmemektedir. Bu kütüphanedeki en eski tarihli Osmanlıca belgeler 15. yüzyıla kadar gitmektedir. Ayrıca bu kütüphanede bulunan elyazmalarını içeren bir katalog mevcuttur.

Böylesine önemli ve zengin arşiv malzemesinin bulunduğu bir arşivin Osmanlı Tarihi araştırmalarına kazandırılması gerekmektedir. Burada kayıtlı arşiv belgelerinin Osmanlı arşivi uzmanı bir heyetin tasnif edip, bu eserlerin bilim camiasına kazandırılması şüphesiz çok yerinde bir uygulama olacaktır.

Osmanlı Lehistan ilişkilerinde en önemli etkileşim materyali olarak göze çarpan Lehistan ordusunda kullanılan Osmanlı figürleridir. Bugün Polonya'nın çeşitli müze ve arşivlerinde sergilenen bu malzemeler iki ülke arasında ortak kültürel değerler olarak zikredilebilir.

II. Viyana Kuşatmasında Leh Kralı Jan Sabieski önderliğindeki Leh süvarilerinin Osmanlı'ya hücumu pek çok kaynakta şiirsel bir biçimde anlatılmış ve binlerce

13 Hacer Topaktaş, "Diplomasinin ve Bürokrasinin ötesinde: Bir Elçi Kâtibinin Yasak Aşkı", Toplumsal Tarih, c.153, İstanbul, 2006, s. 56-61.

"meleğin Türklerin üzerine cennetten gelen melekler gibi atıldıkları" aktarılmıştır. Elbette bu melek imajını oluşturan büyük oranda bu süvarilerin sırtlarında taşıdıkları kanatlardır. Leh süvarilerinin taşıdığı pek çok özellik bizlere delilerden dolayı tanıdık gelmektedir. Kanatlar, uzun mızrak, sarı deri çizme, leopar postu ve topuz gibi süsler ile silahlar, Leh süvarilerinden oldukça önce, Osmanlı delileri tarafından kullanılmıştır.Mohaçnâme'de bile 'deliler, dilaverler' şeklinde geçen[14]bu birlikleri Lehliler Osmanlı'nın Avrupa'daki savaşlarında görerek taklit etmişlerdir.Polonya askeri kültür üzerindeki doğru etkisini inceleyen Prof. Zygulski'ye göre Polonya'da 16. yüzyıldan itibaren yükselen husaria (hussai süvarileri) akımının kaynağı şüpheye yer olmayacak kadar net bir biçimde doğru etkisidir. Lehlerden 100-150 sene önce kanatları muhabere meydanlarında rahatça taşıyan ve bu zor kıyafete rağmen savaşma becerileri kısıtlanmayan delilerin aksine, Leh süvarilerinin bu kanıtları gerçek muharebe meydanında nadiren kullandıkları ve daha ziyade törenlerde kullandıkları bilinmektedir. Bu kanatlı süvariler günümüzde de Polonya'nın en gurur duyduğu ve önem verdiği sembollerden biridir[15].

Polonya arşiv, kütüphane ve müzelerinde bu ve buna benzer Osmanlı dönemine ait pek çok materyalin varlığından haberdarız. Örneğin Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan'ın 1541 tarihli portresi, Polonya Mazowieckie Müzesi'nde[16]bulunmaktadır. Bununla birlikte Osmanlı Lehistan münasebetlerinde cereyan eden savaşlardan elde edilen ganimetlerin sergilendiği pek çok materyal Polonya'daki bazı müzelerde sergilenmektedir. Bunlardan çadırlar, tuğlar, oklar, mızraklar, kılıçlar ve toplar şeklindeki savaş araç ve gereçleri Polonya'da korunan kültürel hazinelerin başında gelmektedir. Bu tür malzemenin sergilendiği bir organizasyon Sultan Ahmed Meydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı'nda 90'lı yılların sonunda sergilenmiştir. Böyle bir serginin hazırlanması Polonya devletinin tarih ve kültüre verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bizim açımızdan ise önemli olan nokta, bu gibi arşiv malzemesine ait kayıtları tespit edip, muhafaza edebilecek ortam sağlamaktır. Yüzlerce yıllık birikime sahip çıkıp bunu gelecek kuşaklara iletmek bir vazife anlayışımız olmalıdır.

Polonya'daki arşiv malzemesinin tespiti noktasında ele alınan bilgiler haricinde, Türkiye'de Polonya ile ilgi ne tür arşiv malzemesinin olduğunu ayrıca müzakere etmek gerekmektedir.

14 Abdülkadir Özcan, "Deli" DİA, c.IX, İstanbul 1994, s. 132.

15 Abdullah Turhal, "Osmanlı'nın Kanatlı Süvarileri Deliler", ATLAS Tarih, İstanbul, 2012, S. 12, s. 53.

16 Duygu Yılmaz, "Mihrümah ve Rüstem", NTV Tarih, İstanbul, s., 2012, s. 98

II. Türkiye'deki Polonya İle İlgili Arşiv Materyali

Osmanlı Devleti döneminden kalma 150 milyonu bulan belge ve defter serilerinden, gerek belgelerin tanzim ediliş tarzı ve büyük bir hassasiyetle korunmuş olmalarından, gerekse bürokrasinin her kademesindeki yazışmaların mutlaka deftere kaydedilmesiyle ilgili emir ve nizamnamelerden anlaşılmaktadır ki, Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren resmî belgeleri muhafazaya, bugünkü tabirle arşivciliğe büyük önem vermiştir[17].Bugün Osmanlı Arşivi'nde bulunan yaklaşık 150 milyon belge, Osmanlı Devleti'nden kalan arşiv malzemesinin ancak %25-30'unu teşkil etmektedir. Diğer %70'lik bölümü maalesef çeşitli sebeplerden dolayı elimizde mevcut değildir[18].

Bilindiği üzere *"Osmanlı Milletler Topluluğu"* olarak adlandırılan, Osmanlı Cihan Devleti'nin dağılmasıyla ortaya çıkan otuzun üzerinde devlet vardır. Bu devletler bünyesinde bütün arşiv materyalinin mevcudiyeti ile diğer kurumlardaki arşiv materyali dikkate alındığında kemiyyet bakımından büyük bir yekün teşkil ettiği muhakkaktır. Macar asıllı tanınmış Türk tarihçisi ve arşivist Dr. Lajos Fekete'nin, *"Türkiye'de Türk milletinin geçmişinin, arşiv işleri başarı ile çözümlenmedikçe ortaya konulamayacağı fikrinin hâkim bulunması gerekir. Bunun yalnız Türk milleti için değil beynelmilel bilimin çıkarı için de olduğu kabul edilmelidir*[19]."Sözü ile ortaya konan hakikatler bugün karşımızda durmaktadır. Otuzun üzerindeki devletler, daha önceden çeşitli materyallerle yazdıkları tarihlerini ya da çeşitli münasebetlerde konsolosluk raporlarıyla düzenlenen ilişkilerini, artık arşivlerimizdeki kayıtlarla tescil edip yeniden yapılandıracaklardır.

Osmanlı arşivlerinin Türk tarihi ve Dünya tarihi için ne denli öneme haiz olmasına rağmen günümüzdeki uygulamalar bizleri rahatsız etmektedir. 150 milyon evrakın 35 milyonunun tasnif edildiğini düşünürsek geride hâlâ tasnifi bekleyen 100 milyon evrak durmaktadır. Mahzenlerdeki evrakın bir an önce çıkarılıp tasnif edilmesi, dünya kültürüne kazandırılması gerekmektedir. Bu çalışmanın en kısa zamanda yapılması temenni edilmektedir. Bununla birlikte arşivlerimizde tasnifi yapılmış Osmanlı-Lehistan ilişkilerine ait arşiv malzemesinden bahsetmekte yarar vardır.

24 Ekim 1990 tarihinde Polonya Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan Bilim, Eğitim ve Kültür alanlarında İşbirliği

17 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Ankara, 2010, s. XXVII.

18 Hacı Haldun Şahin, "Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Dış Ülke Arşivleri Arasında Yapılan İşbirliği Protokolleri", I. Milli Arşiv Şurası, 20-21 Nisan 1998, Ankara Tebliğler-Tartışmalar, s. 321.

19 Macar Asıllı Türk Tarihçisi ve Arşivist Lajos Fekete'nin Arşivciliğimizdeki Yeri, Ankara, 1994, s. VI.

Anlaşması'nın hükümlerine uygun olarak, her iki ülkenin arşivleri arasında meslekî bağlantılar ve işbirliğinin gelişimi sonucunda ortak çıkar ve fayda sağlamak üzere mutabık kalınmış ve bu çerçevede işbirliği Protokolü de Devlet Arşivleri Genel Müdürü İsa Özkul ile Polonya Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürü Daria Nalecz arasında 22 Eylül 1997 tarihinde Varşova'da imzalanmıştır[20].

Bundan sonraki gelişmelere bakıldığında, hiçbir faaliyetin yürütülmediği üzüntü ile görülmektedir. Maalesef bu ortak çalışma çabası hiçbir sonuç vermemiştir. Sadece yazılı anlaşmayla kalınmıştır. Ne arşiv kataloğu değişimi ne de materyallerin tespiti hususunda ciddi bir çalışma yapılmamıştır.

Osmanlı Arşivi'ndeki son yapılan çalışmalarda, tasnif ve düzenlemelerde, 6.075.144 belge, 180.282 defter ve 6.651.590 görüntü dijital ortama aktarılıp, araştırmacıya sunulmuştur[21].Bununla beraber Osmanlı Arşivi'ndeki Lehistan-Osmanlı ilişkilerindeki belge sayısının tasnif edilen miktarı 2012 yılı dikkate alındığında şu tablo görülmektedir: Yıldız Sarayı Tasnifi: 52, Bâb-ı Asafi:6, Sadaret:12, Ali Emiri:24, Bâb-ı Ali Evrak Odası:11, Cevdet:91, Dahiliye:28, Hatt-ı Hümayun:139, Hariciye:180, Harita:1, Ali Fuat Türkgeldi:1, İrade:45, İbnülemin:4, Kamil Kepeci:1, Maliyeden Müdevver:4, Maliye Masraf:1, Meclis-i Vükela:4, Meclis-i Vala:4, Şura-yı Devlet:4, Topkapı Sarayı:11, Yabancı Arşivler:1[22].Buna ilave olarak dijital ortamda araştırma yapanların erişebileceği indeks sayısı ise 820'dir[23].

Bütün bu verilerden sonra ulaşılan sonuç pek tatmin edici olmasa da, maalesef 600. yılını kutladığımız ilişkilerde gereği gibi materyal toplama ve değerlendirme yapmadığımız ortadadır. Osmanlı–Lehistan ilişkilerinde milyonlarca belgenin olması gereğini vurgulamak yerinde olacaktır. Yüzyılların yazışmaları, belgeleri, tutanakları ve her ne materyal varsa ortaya çıkarılmalı ve bilimin hizmetine sunularak gereği gibi değerlendirilmelidir. Tarih, kültür, edebiyat, sanat vb. ne tür belge varsa arşivsel değeri ortaya konularak iki ülke arasındaki ortak kültür mirası şeklinde kıymetlendirilmelidir. Şunu da ifade etmek gerekir ki Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün yurtdışındaki Osmanlı arşiv malzemesinin tespiti hususundaki çalışmaları bilinmektedir. Polonya'daki Osmanlı arşivinin en kısa zamanda tespiti yapılarak değerlendirilmesinin gerekliliği bir zaruret olarak kendisini göstermektedir. Bununla

20 Hacı Haldun Şahin, a.g.e., s. 333.

21 Önder Bayır, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Dijital Arşivleme Çalışmaları" Arşiv Dünyası, İstanbul 2012, S. 13, s. 47.

22 BOA, Araştırma Hizmetleri Md.

23 www.devletarsivleri.gov.tr/katalog

birlikte ülkemiz arşivlerindeki Polonya ile ilgili arşiv belgelerinin kayıtlarının ortaya çıkarılması, iki ülkenin geçmişteki ilişkilerinin nasıl geliştiğini ve hangi noktalarda olduğunu belirlemek adına önemlidir. Bu çalışmalar, Osmanlı-Polonya ilişkilerinin henüz bilinmeyen yönlerini ortaya koyacak olması adına da gereklidir.

Kaynakça

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Ankara, 2010, s. XXVII.

BOA, Araştırma Hizmetleri Md.

www.devletarsivleri.gov.tr/katalog

AKKAN, Erdoğan, "Polonya, Fizikî ve Beşeri Coğrafya", *DİA XXXIV*, İstanbul, 2007, s.308.

ASLAN, Bahtiyar, "Zafer Tablolarının Ressamı Sultan Abdülaziz'dir", *Türk Edebiyatı*, S. 481, İstanbul, 2013, s.52.

BAYIR, Önder, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Dijital Arşivleme Çalışmaları" *Arşiv Dünyası*, İstanbul 2012, Sayı 13, s. 47.

BEYDİLLİ, Kemal, "Polonya, Polonya-Osmanlı İlişkileri, *DİA XXXIV*, İstanbul, 1998, s.310.

____, "Polonya, Ülkede İslamiyet ve Şarkiyat Araştırmalar" *DİA XXXIV*, İstanbul, 1998, s. 318.

Macar Asıllı Türk Tarihçisi ve Arşivist Lajos Fekete'nin Arşivciliğimizdeki Yeri, Yay. Haz. Bilge Kaya. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 1994, s. VI.

BİNARK, İsmet, "Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivinin Önemi", Ankara, 1996, s.11-12.

İNALCIK, Halil, *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı*, İstanbul 2012, s.150.

KOLODZIEJEZK, Dariusz, "1795'e Kadar Osmanlı-Leh İlişkilerinin Karakteri Üzerine Bazı Tespitler", *Türkler IX*, Ankara, 2002, s. 680.

KÜÇÜK, Cevdet, "Abdülaziz", *DİA I*, İstanbul, 1998, s. 179.

ORTAYLI, İlber, "Avrupa'nın Ortasında 600 Yıllık Müttefik" *Atlas Tarih*, İstanbul 2014, Sayı 25, s.24.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Deli", *DİA IX*, İstanbul, 1994, s.132.

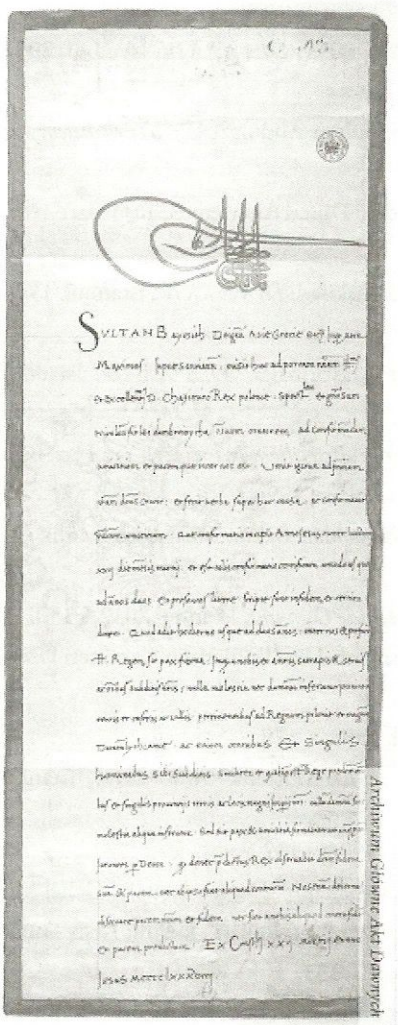
ŞAHİN, Hacı Haldun, "Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Dış Ülke Arşivleri Arasında Yapılan İşbirliği Protokolleri", I. Milli Arşiv Şurası, 20-21 Nisan 1998, Ankara Tebliğler- Tartışmalar, s.321-333.

TOPAKTAŞ, Hacer, "Diplomasinin ve Bürokrasinin Ötesinde: Bir Elçi Kâtibinin Yasak Aşkı", *Toplumsal Tarih*, c.153, İstanbul, 2006, s.56-61.

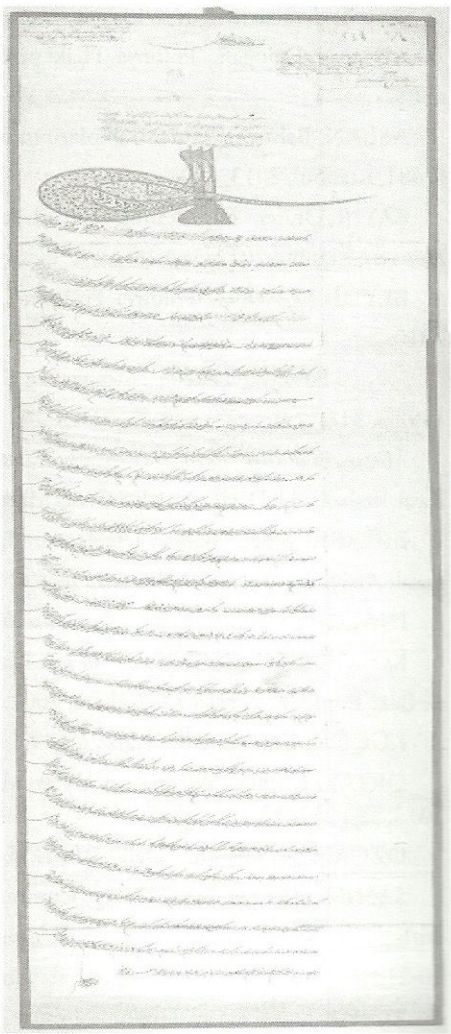
____, "Lehistan'dan Polonya'ya: Polonya Tarih Yazımında Türkler ve Türkiye" Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Sayı.15, İstanbul, 2010, s. 537-590.

TURHAL, Abdullahl"Osmanlı'nın Kanatlı Süvarileri Deliler" ATLAS Tarih, İstanbul, 2012, Sayı.12, s.53.

YILMAZ, Duygu, "Mihrümah ve Rüstem", NTV Tarih, İstanbul, 2012, s.98.

AGAD, AKW, dz. tur., k. 66, t. 4, no 6

AGAD, AKW, dz. tur., k. 71, t. 260, no 486